Van oude huizen en de mensen die er woonden

Elpis, later Sandhaghe (Hogeweg 18)

De eerste vermelding van plannen voor de bouw van een huis op het hoogste punt van de Hooge Duinweg dateert van 1890. Toen maakte Jan van der Hoop, president van de Bijbank der Nederlandse Bank te Rotterdam, plannen voor de bouw van een huis in Scheveningen.
Het ligt voor de hand te veronderstellen, dat contacten met de familie Van Stolk van invloed zijn geweest op het kiezen van de plaats voor zijn huis. Die contacten zullen van jongs af aan bestaan hebben. Jan van der Hoop werd op 23 februari 1826 in Rotterdam geboren als zoon van Adriaan van der Hoop en Sara Adriana Ledeboer.
In 1851 trouwde hij met Sara van Stolk, dochter van de Rotterdamse houthandelaar Cornelis van Stolk en Anna Johanna Havelaar, en een nichtje van de grondlegger van het Van Stolkpark, Thomas van Stolk.
Het huwelijk duurde echter maar kort: al in 1853 overleed Sara; haar dochtertje was nog geen jaar oud. In 1857 hertrouwde Jan van der Hoop, met de dochter van een Leidse hoogleraar in de medicijnen, Alida Maria Pruys van der Hoeven.

In 1890 kocht Van der Hoop van Abraham van Stolk een stuk grond, groot 18a en 58 ca. Daar liet hij zijn huis bouwen, dat de Griekse naam voor hoop, Elpis, kreeg. Aanvankelijk was de huisnummering Hooge Duinweg 14, later 18, tenslotte Hoogeweg 18. De enige afbeelding van het huis die wij kennen dateert uit 1900: een weinig opvallend witgepleisterd huis tussen de in 1892 door de Furnée's gebouwde villa Dennenoord (Hogeweg 16) en villa Bella Duna, later genoemd villa Jarpa, waar in 1895 Jan Bertram van Stolk en zijn vrouw Sara Lydia van Stolk met hun gezin kwamen te wonen.
De Van der Hoop's kwamen de eerste jaren - zo geeft het de indruk - slechts 's zomers naar Scheveningen. Van permanente bewoning is tot november 1895 geen sprake. In november 1895 vestigde mevrouw Van der Hoop met drie dochters, de in 1858 geboren Maria Cornelia, de in 1865 geboren Johanna en de in 1868 geboren Gertruda Pauline Louise zich in Villa Elpis. Van der Hoop zelf bleef nog een jaar in Rotterdam wonen. Van hieruit trouwt op 23 juni 1904 de jongste dochter; drie maanden later overlijdt Van der Hoop.

Mevrouw Van der Hoop zal Elpis wellicht te ruim gevonden hebben: na vertrek van haar dochter Johanna naar Parijs in maart 1903 (zij keerde in oktober 1906 terug) bewoonde zij samen met haar dochter Maria Cornelia Elpis, maar slechts voor korte tijd: op 12 februari 1905 overlijdt ook deze dochter.

Mevrouw Van der Hoop verhuisde korte tijd daarna naar het Statenplein en vervolgens in 1909 naar de Wagenaarweg, waar zij in 1917 overleed.
Elpis werd verkocht aan Gustav Müller. Müller was geen onbekende in het Van Stolkpark: zijn zuster, mevrouw Kröller, woonde al sinds 1901 in het Van Stolkpark, op Villa ten Vijver, aan de Dwarsweg.
Müller was vennoot in de firma Wm. H. Müller & CO.; zijn zwager Anthonv Kröller stond aan het hoofd van deze firma. De firma bewoog zich op het gebied van scheepvaart en mijnbouw, ijzererts. Dat hield in: om de scheepvaart eigen lijnen en daarnaast agenturen van buitenlandse scheepvaartmaatschappijen; in de mijnbouw eigen mijnen en agenturen van mijnbouwondernemingen.

Elpis beantwoordde niet aan het beeld dat Müller zich had gevormd van wonen op deze plaats. Hij gaf de architect L. J. Falkenburg, die ook Huize Ten Vijver ontworpen had, opdracht voor hem een huis te bouwen. Falkenburg maakte plannen voor een villa in anti-Berlagestijl, in de gedachten van de 'Um Achtzehnhundertbewegung', een beïnvloede historische bouwtrant. En zo moest Elpis plaats maken voor dit monumentale gebouw, bestaande uit een souterrain, belétage en een hoge verdieping, bekroond door een Mansarde-dak met dakkapellen en Lodewijk XVI-siervazen op de hoeken. De gevels werden met zandsteen bekleed, waarvan de façade een risaliserende middenpartij bezit, tegen de belétage als portiek met Ionische zuilen opgewerkt, daarboven geleed door pilasters. In het fries van het hoofdgestel bevinden zich gebeeldhouwde festoenversieringen en een bekronend fronton met oeil-de-boeuf en acanthusbladsculptuur. De vensters kregen ijzeren raamhekjes en gebeeldhouwde bekroningen. Het tuinhek werd al even monumentaal als het huis zelf.

Müller was nog niet klaar met zijn activiteiten. In 1911 kocht hij het gehele terrein, inclusief het huis van zijn buren op Duinweg 37. Dat terrein was toen 54a en 36ca groot; vervolgens splitste hij dit kavel: bij de verkoop aan minister van financiën Treub in 1920 was dit terrein nog maar 26a en 55ca groot; de resterende 27a en 81ca waren gevoegd bij Hogeweg 18.

Ook ondernam Müller stappen om van het achter Sandhaghe gelegen Park-Hôtel en de voormalige meisjeskostschool Nieuw-Panorama (Parkweg 15) grond te kopen.

Aan het eind van de grondtransacties was het terrein van de Sandhaghe 62a en 23ca groot. De Müllers lieten een prachtige tuin aanleggen.

Op 12 oktober 1907 betrokken Müller, zijn vrouw Wilhelmina Abeken en hun in 1894 in Rotterdam geboren dochter Lotta Lina Emilie Sandhaghe. Met hen mee komen de gouvernante van Lotte, Laura Betzhold en de dienstbode Emma Catharina Friederike Heintz.
Gustav Müller overleed in Meran (Italië) op 19 februari 1913.

Mevrouw Müller en haar dochter bleven op Sandhaghe wonen tot 11 december 1918, de dag van hun verhuizing naar Parkweg 25. Lotte trouwt op 2 maart 1920 met Hans Scheibler en verhuist naar Keulen; mevrouw Müller vestigt zich in Duitsland in december 1920.
Duinweg 37 werd - zoals boven vermeld - in 1920 verkocht aan minister van financiënt Treub. Sandhaghe werd verkocht aan Willem Westerman, directeur van de Rotterdamsche Bank.
Willem Westerman was een goede bekende in de Rotterdamse handelswereld. Hij was, zo vertelt S. van Deventer in zijn boek over de familie Kröller, in 1914 aanwezig op een intiem diner ter gelegenheid van het feit dat Kröller 25 jaar aan het hoofd van de firma Wm. H. Müller & Co. stond. Minister Treub was eerder op de dag al komen gelukwensen en had Kröller een hoge koninklijke onderscheiding overhandigd. Behalve de Kröllers waren bij het diner ook Westerman en de heren Bremmer, Plate en Limburg aanwezig.
Westerman was geboren in Amsterdam op 14 november 1864 als zoon van de uitgever, letterkundige en firmant in de firma Blikman & Sartorius William Marten Westerman en Johanna Fredrika Smaale.

Naast president van de Rotterdamsche Bankvereeniging was Westerman lid van de Raad van Beheer en curator van de Nederlandsche Handelshoogeschool te Rotterdam, lid van de Kamer van Koophandel te Rotterdam, President van de Nederlandsch-Amerikaansche Fundatie en lid van het Hoofdbestuur van de Vereeniging tot het houden van Jaarbeurzen in Nederland. Daarbij kwamen nog commissariaten in scheepvaartmaatschappijen, banken- en handelsvennootschappen. Uit zijn in 1891 gesloten huwelijk met Josephine Anne Frederike Herberich werden drie zoons geboren.

Na een verbouwing betrokken de Westermans in oktober 1918 Sandhaghe, dat vermeld wordt als 'huis, koepel, kassen en tuin', voorlopig nog zonder kinderen.
De oudste zoon was toen 26 jaar oud en stond al op eigen benen.
In later tijd komt hij in Den Haag voor als directeur van de Rotterdamsche Bankvereeniging, bijbank 's-Gravenhage.

De tweede zoon, Jan Hendrik, in 1903 in Rotterdam geboren, woonde sinds april 1918 in huis bij de familie Veldhuis aan de Van Hoornbeekstraat, en sinds november 1918 in de Banstraat 7, in huis bij zijn tante, Johanna Westerman. Johanna Westerman was lid van de Tweede Kamer en lid van het Hoofdbestuur van de Vrijheidsbond, maar geniet vooral bekendheid als directrice van de Sweelinckschool, thans de naar haar genoemde Johanna Westermanschool. Op 14 mei 1920 wordt Jan Hendrik ingeschreven op het adres Hogeweg 18, en vertrekt op 9 december 1921 als student naar Leiden.

Ook de jongste zoon, de in 1904 geboren Johan Frederik Carl, was al eerder uit Rotterdam naar Den Haag gekomen en woonde in oktober 1917 in de Wattstraat. In september 1919 komt hij op de Hoogeweg te wonen, van waaruit hij in 1926 naar Londen vertrekt.

Na het overlijden van haar man verhuist mevrouw Westerman in 1935 naar de Badhuisweg en in augustus 1936 naar de Benoordenhoutseweg nummer 28.
Er kwamen geen nieuwe bewoners op Sandhaghe. Het huis stond leeg, tot eind 1938 nieuwe bewoners vermeld worden. Het waren Willem Adrianus van Wijngaarden, geboren in Stolwijk in 1881 en zijn vrouw Maria Wilhelmina van Rijn. Hun dochter Margaretha Catharina was in mei van dat jaar getrouwd met de ingenieur Wilhelmus Johannes Innemee, zoon van de in 1922 overleden begrafenisondernemer Christiaan Hendrik Innemee, en met hem naar Hilversum verhuisd. Het uitbreken van de oorlog in 1940 had tot gevolg dat in juli 1940 de Innemees met hun twee kinderen bij de Van Wijngaardens in huis kwamen. Niet voor lange tijd.

Op 27 september 1941 werd Sandhaghe gevorderd door de bezettende macht. Jammer genoeg weten wij niet welke instantie in de jaren tot 1945 op Sandhaghe zetelde. Wel is bekend hoeveel vergoeding de eigenaren van de bezetters ontvingen: tot en met maart 1944 *f* 139,17 per maand, daarna tot augustus 1944 *f* 416,67, en daarna in het geheel niets meer.
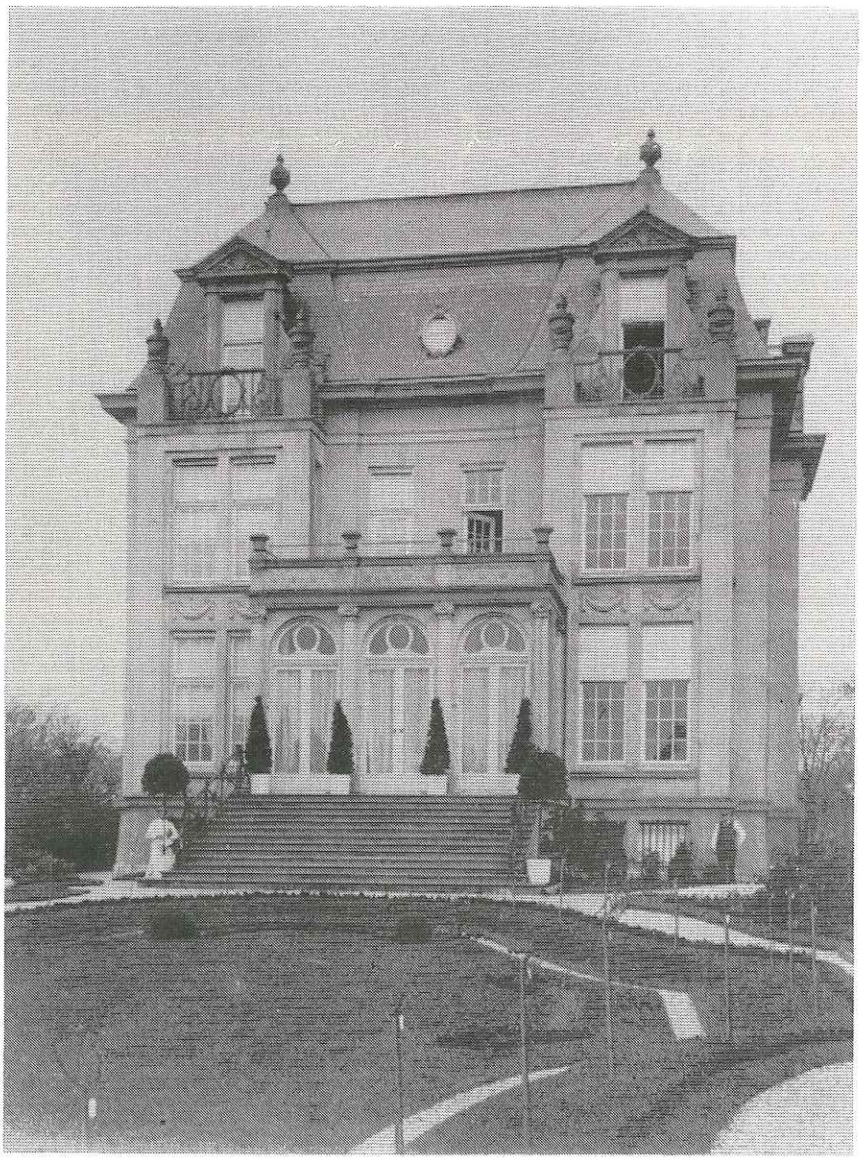
De achterkant van Sandhaghe met de prachtig aangelegde tuin.